KORTE LEVENSSCHETS VAN PATER H. KROES, S.V.D.

geboren 15 september 1903
te PERSINGEN.

Hoofdstuk I. Korte inleiding

De familie Kroes stamt oorspronkelijk uit het dorpje Niel, net over de grens, in het Kleefsche gebied. We kunnen haar geschiedenis vervolgen tot omstreeks het jaar 1700, toen de vader van onze betoudovergrootvader aldaar geboren werd. De naam werd toentertijd Croes, dus met een C, geschreven. Onze overgrootvader, Paul Kroes,geboren 1803 te Niel, trouwde in 1830 in de Gemeente Ubbergen met Geertruida Willemse en vestigde zich metterwoon te Ooy en wel in het gehucht De Tiengeboden, waar hij overleed in 1887. Sinds dit huwelijk wordt de naam Croes met een K geschreven, dus Kroes. Verschillende zijlijnen schrijven echter nog steeds Croes.
Paul Kroes had zeven kinderen, het vierde kind, Gerrit, is onze grootvader. Hij trouwde met Anna Maria Arnts, die negen kinderen, zes jongens en drie meisjes, het leven schonk. Helaas stierf ze zes weken na de geboorte van het jongste kind, tanta Marie.
Zo bleef grootvader alleen achter met negen kinderen van 0 tot 13 jaar en een grote boerderij. In november 1882 trouwde hij nogmaals en wel met de 48-jarige Wilhelmina Vierboom uit de Groenlanden. Deze, onze tweede grootmoeder van vaders kant, was een flinke vrouw. Ze zorgde prima voor grootvader en gaf de kinderen een uitstekende opvoeding. Geen wonder dat deze hun tweede moederals een heilige vereerden. Ze overleed op 19 juni 1910. Als zesjarige, pas op school, mocht ik mee naar de begafenis. Grootvader overleefde haar

nog ruim vier jaren. Hij stierf op 23 november 1914. Ook bij zijn begrafenis was ik aanwezig. Ik heb het grafmonument van mijn grootouders, nu verdwenen, vaak bezocht. Een broer van grootvader, Paul Kroes, dus mijn oudoom, woonde kort bij de kerk, op de Jonkmanshof, waar zijn kleinzoon, ook Paul Kroes geheten, nog steeds de scepter zwaait. Hij overleed op 1 december 1916.
Zoals gezegd had grootvader negen kinderen. De drie oudsten, Oom Theo, Oom Pauw en Tante Betje, togen omstreeks 1890, jong getrouwd, Oom Theo met Grada Schenning, Oom Pauw met Marie Willemse, Tante Betje met Willem Oteman, een smid, naar De Verenigde Staten en vestigden zich te Racine in de staat Wisconsin. Alle begin is moeilijk. Veel en hard werken was de leus, maar ze slaagden. Ze bouwden voor zich en voor hun , zegge en schrijven, dertig kinderen, negen jongens en een en twintig meisjes, een mooie toekomst op. De helft van deze dertig kinderen, dus mijn volle neven en nichten, leeft nog, maar is bejaard. De jongste is van 1914. De kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen van mijn ooms en tantes wonen nu overal in de Verenigde Staten, zelfs in het verre Californie, maar toch vooral in de staten Wisconsin en Illinois.
Drie kleinkinderen van mijn ooms en tantes zijn priester geworden. Twee werken in de Verenigde Staten, een , Raphael Kroes, is missionaris op het grote eiland Mindanao in het zuiden van de Philipijnen. Twee kleinkinderen zijn universiteitsprofessoren geworden in Chicago. Een is er intussen overleden.
Een broer van vader, Oom Bart, vestigde zich te Winssen, gemeente Ewijk, en was landbouwer. Twee broers, Oom Hent en Oom Karel gingen naar Nijmegen, beide waren voerlui en brachten met paard en kar stenen van de steenfabrieken te Erlecom en in de Groenlanden

naar Nijmegen en omstreken. Gevreesd was de Lange Berg op weg naar Groesbeek. Dan moesten ze, zoals ze zeiden, al net zo hard meetrekken als het paard. Een zus van vader, Tante Trui, mijn peettante, trouwde met Piet Arntz, baas van een steenfabriek in de Groenlanden -Piet Baas-. De jongste zus van vader, Tante Marie, trouwde pas in 1917 toen beide ouders waren overleden. Dat was destijds vaak het geval. Ze trouwde met Martien Hoenselaar. Ze woonden in het ouderlijk huis in de Tiengeboden tot aan de dood van tante Marie in 1965. Ze hadden tot hun grote spijt geen kinderen.
Tot zover deze inleiding. Veel uit de oude doos.

****

Hoofdstuk II. Jeugdjaren.

Mijn vader, Gerrit Kroes, was het zevende kind van grootvader. Hij was geboren in 1877 en huwde in 1902 met Anna Maria Huisman, de enige dochter van Hendrik Huisman en Henrica Peters. De broers van moeder heette Otto, Theo, -de vader van Gerrit Huisman-, Gradus - de vader van Cornelia, Hendrik, Anna, Betje en Henrica Huisman- en Antoon. Otto en Antoon gingen naar Duitsland werken, waar toen de industrie grote voortgang maakte. Otto overleed, pas 42 jaar oud, in 1910. Zijn zoon, ook Otto geheten, woont in Tilburg en is al over de tachtig. Antoon keerde naar Nederland terug, toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak -1914-1918. Hij vestigde zich te Nijmegen.
Vader vestigde zich na zijn huwelijk te Wercheren, een gehucht van Persingen, in het ouderlijk huis van moeder. Ook hij was enige jaren voerman.
In de jaren 1910-1914 is vader landbouwer en boer geworden. Het aantal melkkoeien groeide zienderogen, vooral tijdens de Eerste Wereldoorlog -1914-1918. Einde 1918 had vader er al twintig.
Mijn ouders hadden zes kinderen , Hendrik, Gerrit, Marie, Rika, Karel en Antoon. Na de geboorte van mijn jongste broer, Antoon, 31 januari 1912, is moeder lang en ernstig ziek geweest. Zij was zelfs 103 dagen in het ziekenhuis te Nijmegen. De vier jongste kinderen, alle onder de zes jaar en dus nog niet op school, werden bij de famile ondergebracht. Marie bij de ouders van Gerrit Huisman, Rika bij grootvader en Tante Marie in de Tiengeboden, Karel bij Oom Bart te Winssen, en Antoon bij Oom Gradus Huisman te Erlecom. Gerrit en ik, wijl op school, mochten thuisblijven. Toen hebben we moeten bidden voor moeder's genezing. Ze was al min of meer door

de dokters opgegeven, maar in de vroege zomer van 1912 kwam ze, weer aardig hersteld, naar huis. Groot was de vreugde en al spoedig waren alle kinderen weer thuis.
Ik zag het levenslicht op 15 september 1903 en werd de volgende dag gedoopt door pastoor Lambert Denen en ik kreeg de naam Hendrik, naar de overleden vader van moeder, Hendrik Huisman. Een paar dagen van te voren was Hendrik Leenders, de zoon van Jan Leenders, geboren. Hij werd eveneens priester en missionaris en wel bij de paters Conventuelen of Zwarte Franciscanen. Hij werkte lang in China en op Java en is in 1973 te Millingen overleden.
Maart 1910, ruim zes jaar oud, mocht ik naar school. Twee buurjongens, Gerrit en Jan van Steen - beide al lang in de hemel- kregen van moeder een pleske en moesten me veilig naar' school brengen en weer naar huis, wat ze trouw deden.
Op school, van 1910 tot 1916, hadden we de eerste jaren onderwijzeressen, in de taal van de kinderen de kleine juffer en de rode juffer -was rosharig- en de dikke juffer. Daarop volgden onderwijzers, meester Koenders, meester Bouten en meester Barendse, de hoofdonderwijzer.
De lagere school te Ooy en Persingen was toen nog een openbare school, dus nog geen katholieke bijzondere school en zo moesten we voor de katechismusles naar de kerk, en voor Bijbelsche Geschiedenis- een vrij vak- naar het patronaat. Katechismus- en Bijbelles kregen we van pastoor van der Kinderen - 1910-1914- en van pastoor Teurlings, - 1914-1921.
Bijbelse Geschiedenis was een mooi vak en werd 's-avonds gegeven. Een geduchte concurrent van me was Leen Verriet, later de echtgenoot van Tilly van Steen en overleden In 1972. Zo nu en dan kwam de deken van Nijmegen

om prijzen, meestal boeken, te verdelen.
Pastoor Teurlings hield van muziek en gezang
en richtte al gauw een knapenkoor op, waarvan
ik ook enkele jaren lid was. Hendrik Huisman
en Jan van Steen, beide in 1975 overleden, heb-
ben nog het diamanten feest als koorzanger
mogen vieren, bij welke gelegenheid ze een
Pauselijke onderscheiding - Voor Kerk
en Paus- kregen.
De jaren van de lagere school waren mooie jaren.
We hadden goede onderwijzers en onderwijzeressen
en hebben veel geleerd. Ook thuis waren het blije
en zonnige jaren, waaraan ik graag terugdenk o.a.
de Eerste H.Communie, het eerste kerkbezoek
-Meilof-, het bezoek van de bisschop van den
Bosch, Mgr. Wilhelmus van de Ven, het H.Vormsel
te Beek. Droeve dagen ontbraken niet helemaal,
de lange en zware ziekte van moeder, het overlij-
den van drie buurjongens, Kobus, Jan en Chris
Hendriks, kerels als bomen, en van een buurmeisje,
Dina Hendriks, alle kort na elkaar.
Diepe indruk maakte op mij het mee-leven, mee-
voelen, en mee-lijden van de buren. Twee voor-
beelden. Vader was vaak niet thuis en moeder was
alleen thuis met kleine kinderen. Onze buurman,
Piet Hendriks*Pit de Dekker zeiden de mensen(,
al wat op jaren, kwam dan tussendoor altijd even
naar moeder kijken. Eens vond hij haar, in be-
zwijming gevallen op een stoel met mij op de
schoot.Hij stopte mij gauw in de wieg en trachte
toen- met eau de Cologne denk ik- moeder weer
tot zich te brengen, wat ook lukte. Toen
moeder in 1912 meer dan 100 dagen in het ziek-
enhuis lag kwam de vrouw van Gradus van Steen,
ofschoon ze zelf een tiental kinderen had, toch
geregeld naar ons toe om even te wassen,
bedden op te maken enz. God zal 't hen lonen.
Maart 1916 kwam ik van school en wilde graag
voor priester en missionaris studeren, maar
vader- ik was de oudste- had hulp nodig op de
grote boerderij. Werk was er in overvloed:
drie keer per dag - tenminste in de oorlogsjaren
melken en wel 20 koeien. Melkmachines waren nog

onbekend. Dan de melk naar Beek brengen, van huis tot huis, van pension tot pension; verder hooibouw, korenoogst, alles zonder machines. Zo werd ik met Hent Huisman en met Wim Tissen het derde knechtje op de boerderij. Wel mocht ik van vader een paar keer in de week Franse les nemen in Beek.

****

Hoofdstuk III. De studiejaren 1917-1934.

Op drie september 1917 was de tijd gekomen dat ik voor priester en missionaris mocht gaan studeren en wel te Uden in het Missiehuis St. Willibrord van de Missionarissen van Steyl. Vader zelf bracht me met de hittekar naar het spoorwegstation te Nijmegen. Onderweg op de Kadijk zei hij nog - om me op de proef te stellen - zullen we maar weer om keren... Daar was ik niet voor te vinden en zo reden we verder. Met de trein bracht vader me ook van Nijmegen via Beugen naar Uden toe.
Het Missiehuis St. Willibrord te Uden, in de Tweede wereldoorlog totaal verwoest, behoorde aan de Congregatie van het Goddelijk woord, in Nederland vaak Missionarissen van Steyl genoemd. Daar maakten jongens, die kloosterling priester en missionaris wilden worden hun middelbare studies.
De Congregatie van het Goddelijk Woord werd op 8 september 1875 te Steyl, bij Tegelen, in Limburg, door Pater Arnold Janssen uit Goch gesticht. Pater Janssen is in 1975 zalig verklaard. Hij zag met leedwezen, dat in zijn tijd landen als Belgie - de Missionarissen van Scheut-, Frankrijk, Italie, Engeland en Ierland Missie-Congregaties bezaten. Duitsland Nederland, Oostenrijk-Hongarije en Zwitserland echter niet. In Duitsland zelf kon hij geen Missiehuis openen vanwege het conflict tussen de Rijkskanselier Bismarck en Paus Pius IX. Zodoende deed hij dat in het gastvrije Nederland, en wel te Steyl, bij Tegelen in Limburg. Dit missiehuis, St. Michael, nam jongens op die kloosterling, priester en missionaris wilden worden, niet alleen uit Duitsland, maar ook uit Oostenrijk-Hongarije, Nederland en Zwitserland.
God heeft het werk van Pater Arnold Janssen rijkelijk gezegend. Op 1 januari 1983 telde

het Gezelschap van het Goddelijk Woord-Missionarissen van Steyl - 43 bisschoppen, 3255 priesters, 980 broeders, 728 fraters, die Wijsbegeerte en Godgeleerdheid studeren- en 378novicen. De Congregatie heeft missiegebieden in alle werelddelen.
De zalige Arnold Janssen stichtte ook twee Congregaties van missie-zusters - De dienaressen van de H. Geest die nu ruim 4000 leden telt, en en de Dienaressen van de H. Gesst van Altijddurende Aanbidding welke nu ruim 400 leden telt.
De gymnasiale studies te Uden duurden zes jaar. Onder de vakken stonden op de voorgrond de talen. Naast Nederlands, Latijn, Grieks, Duits, Engels en Frans. Verder Vaderlandse en Algemene geschiedenis, Aardrijkskunde, Bijbel, Godsdienst, Gezang en Staatsinrichting. Een dag in de week was vrij voor een grote wandeling en voor sport- voetbal, handbal enz.-
De studiejaren in Uden -1917-1923 - waren mooie jaren waaraan ik nog graag terugdenk. Mijn klasgenoten, een kleine 20 jongens, kwamen van alle kanten van Nederland.
Tijdens mijn studietijd te Uden zijn mijn ouders naar Malden verhuisd -1920-. Waarom Persingen verlaten. Het ging hun goed, ze hadden een flinke boerderij met veel vee en al veel hulp van de oudere kinderen.
De voornaamste reden was dat moeder veel leed aan hooikoorts, ikzelf trouwens ook, een allergische ziekte, vooral tijdens de maanden van april tot september.
Toen gaf iemand aan vader de raad een boerderij te zoeken in de buurt van dennebossen. Dat lukte. Hij huurde in Malden een boerderij, de Kluis, niet ver van dennebossen. Een dozijn jaren later huurde hij een nog grotere boerderij, -de Driehuizen - te Brakkestein, eveneens in de nabijheid van dennebossen.

In 1923 maakten we de eindexamens te Uden en vertrokken naar het Missiehuis St. Lambertus te Helvoirt, waar we de kleren kregen, het noviciaat maakten en wijsbegeerte, Hebreeuws en natuurvakken studeerden van 1923 tot 1926.
In 1926 zou de studie van de godgeleerdheid beginnen. Om echter zoveel mogelijk priesters naar de missie te kunnen sturen, moesten elk jaar enkele fraters, die te Helvoirt klaar waren, naar Uden toe om er les te geven, bijvoorbeeld twee jaar. Dat gebeurde ook met mij. Ruim vier jaar heb ik in St. Willibrord te Uden les gegeven; Grieks, Geschiedenis en staatsinrichting. Tegelijkertijd studeerde ik voor Middelbaar Geschiedenis en Opvoedkunde op de leergangen te Tilburg. Dat betekende elke week op zaterdag een hele dag lessen.
Ook de vier jaren te Uden, van 1926 tot 1930 waren mooie jaren, Ik gaf graag les en de studenten deden goed mee. In 1930 heb ik met goed succes te Amsterdam de examens afgelegd voor Middelbaar Geschiedenis en Opvoedkunde. Dat was een grote vreugde, vooral omdat die examens erg streng waren en de meeste zakten. Maar intussen waren mijn klasgenoten al klaar met de studie, priester gewijd en naar de missie vertrokken. Ik moest nog met de studie van de Godgeleerdheid -vier jaar - beginnen. Voor deze studie stuurden mijn Oversten mij naar Rome. Daar heb ik van 1930 tot 1934 aan de beroemde Gregoriaanse Universiteit van de Paters Jezuiten Theologie gestudeerd. Verder Kerkelijk Recht en Kerkelijke Geschiedenis en daarmee twee academische graden behaald. Een Licentiaat in Theologie en een Baccalaureaat in Kerkelijk Recht.
Het verblijf te Rome bood me een unieke gelegenheid de Katholieke Kerk nader te leren kennen, de Heilige Vader, destijds Paus Pius XI,

het Kerkelijk bestuur, zoveel ordes en congregaties zoveel kerken en basilieken met de graven van apostelen, van martelaren en grote heiligen en de catacomben. Op de universiteit studeerden een paar duizend geestelijken of toekomstig geestelijken uit de hele wereld. Een unieke gelegenheid om in contact te komen met mensen van overal vandaan en die allen Latijn kenden. De voorlezingen waren allen in het Latijn, de enige taal die allen verstonden.

****

Hoofdstuk IV. Priester en missionaris in China. 1933-1949.

Eindelijk brak de grote langverwachte dag aan. Op 29 oktober 1933, het feest van Christus Koning, werd ik te Rome in de kerk van de Paters Lazaristen met vele anderen tot priester gewijd door Bisschop Palica. God zij dank voor de genade der roeping tot priester en voor het bewaren en beschermen van deze roeping. Toch viel er een kleine schaduw op het feest van priesterwijding en eerste H. Mis. Mijn goede ouders, broers en zusjes konden er niet bij tegenwoordig zijn. Voor 50 jaar terug waren verre reizen nog uitzonderingen. Bovendien kon vader de grote boerderij - de Driehuizen - niet een week in de steek laten.
Het verzuim werd ingehaald toen ik op 15 juli 1934 in mijn geboorteplaats Ooy en Persingen met vader en moeder, broers en zusjes de eerste H. Mis mocht vieren. Pastoor was destijds - na het korte pastoraat van W.J. de Bruijn 1920-1925 - Wilhelmus H.A. Smulders, 1925-1942. Deze pastoor-dichter en al zijn parochianen deden alles wat ze konden om deze dag voor mij en voor mijn familie onvergetelijk te maken. Ik ben en blijf hen daarvoor hartelijk dankbaar. Toen reeds gold in de praktijk de leus: - zegt het met bloemen-. In de Tiengeboden, in de Groenlanden - ik bied U aan met beide handen, de mooiste bloemen van de Groenlanden - bij het kasteel, bij de kerk, te Wercheren en in Erlecom werden mij overal de mooiste bloemen aangeboden. Heel hartelijk dank voor de vele blijken van belangstelling. In mij hebt ge op de eerste plaats de priester Gods geëerd.
Ik had het voorrecht nogmaals de Eerste H. Mis te vieren en wel te Brakkestein, waar mijn ouders destijds woonden. Dat gebeurde op 12

augustus. Ook deze parochie en de Paters van het H. Sacrament blijf ik dankbaar voor hun huldebetuiging.
Nu volgde spoedig het vertrek naar Peking in China. In 1933 had Paus Pius XI de leiding van de Katholieke Universiteit te Peking -Fu Jen - toevertrouwd aan de Missionarissen van Steyl. Onze Algemene Overste benoemde ook mij op 13 juni 1934 voor deze universiteit.
In de maand oktober vertrok ik van Rotterdam met de grote Duitse boot -Oldenburg 17.000 ton -, half vracht en half passagiersboot. De reis duurde zeven volle weken, omdat de boot vaak moest aanleggen om te laden en te lossen. Maar dit had het voordeel dat we onderweg vele plaatsen konden bezoeken en bezichtigen zoals: Livorno in Italie, Port Said in Egypte, Colombo op Ceylon, Singapore, Manila, Hongkong en Shanghai. Van Shanghai ging het met de trein naar het Noorden. Kerstmis vierde ik te Yenchowfu waar onze missionarissen sinds 1882 werkzaam zijn. Op oudejaarsdag was ik te Peking, waar men mij hartelijk welkom heette.
In de maand januari moest ik al met voorlezingen beginnen: Algemene Geschiedenis, Kerkelijke Geschiedenis en Staatsinrichting.
Omdat ik nog geen Chinees kende, werden de voorlezingen gegeven in het Engels, een taal die de Chinese studenten vrij goed verstonden. In 1935 werd ik ook nog Studie-Directeur van de universiteit. Tussendoor werd ijverig Chinees geleerd met behulp van een leraar. Na ongeveer twee jaar was ik zover dat ik biecht kon horen en korte preekjes houden.
Langzaam maar zeker werd ik mij ervan bewust in wat voor een groot land en onder wat voor een groot volk ik werkte. De staat China is ongeveer zo groot als heel Europa. Europa telt een dertigtal staten en staatjes, China maar - destijds - 28 provincies. Een provincie in China is zo groot als een staat in

Europa, zoals Frankrijk, Spanje en Engeland. Geen provicie is zo klein als Nederland. De kleinste provincie, het eiland Formosa, is groter als Nederland en telt nu 18 miljoen mensen. China heeft ook een grote bevolking, thans geschat op 800 tot 900 miljoen; verder een hoge beschavingvan meer dan 4000 jaren. Alle volken rondom China, zoals Japan, Korea, Manchuria, Mongolie, Turkestan, Tibet, Achter-Indie, zijn cultureel min of meer afhankelijk van China. Geen wonder dat China zich noemde - Het Rijk van het Midden- of -Het Rijk onder de Hemel -.
De katholieke Universiteit te Peking, in China FU YEN geheten, gesticht in 1925 door Amerikaanse Benedictijnen en in 1933 overgedragen aan de Missionarissen van Steyl, maakte goede voortgang. Het aantal studenten groeide van 1933 tot 1945 tot ver over de 2000.
De meeste studenten zijn nog heidenen, maar deze leren de Katholieke Kerk kennen en waarderen en niet weinigen vinden ook de weg naar de Kerk zelf. Ook studeren op de universiteit vele jonge Chinese priesters, later leraren op de seminaries en middelbare scholen.
Problemen en moeilijkheden, ook ernstige, bleven niet uit. Op 7 juli 1937 vielen de Japanners China binnen en bezetten een groot gedeelte van het land, ook Peking. Deze oorlog duurde maar liefst acht volle jaren van 1937 tot 1945. Goddank kon de universiteit- omdat zij pauselijk was - haar werk nog voortzetten en zelfs uitbreiden, omdat de Chinese staats-universiteiten en de Protestantse universiteit door de Japanners waren bezet of overgenomen.
Erger werd de toestand toen Japan op 7 december 1941 de oorlog begon tegen de Verenigde Staten - Pearl Harbour-, Engeland, Nederland enz. Aanvankelijk waren de Japanners heel zeker van de eindoverwinning, dankzij de enorme

successen behaald in de eerste maanden: Hongkong, de Philippijnen, Achter-Indie, Singapore, Indonesie, Nieuw-Guinea werden veroverd.
Om die reden werden de Nederlandse, Amerikaanse en Belgische missionarissen wel in hun werk belemmerd, maar toch nog niet geconcentreerd. Dat werd anders toen het Japan niet gelukte in maart 1943 op Australie te landen en grote verliezen leed. Het was het begin van het einde. Japan begon het ergste te vrezen en bracht alle missionarissen van vijandige mogendheden naar concentratiekampen. Die van Noord-China werden naar Weihsien in de provicie Shantung gebracht. Dit kamp waar ik ook naar toe moest telde bijna 2000 missionarissen, Katholieke, Anglicaanse en Protestantse. Dit kamp telde rond 500 katholieke missionarissen: 5 bisschoppen, 314 priesters, 16 broeders en 160 zusters. Geen kamp ter wereld telde voorzover ik weet zovele missionarissen. De behandeling in het kamp was redelijk goed, omdat we geen militaire politie hadden, maar consulaire politie. We behoefden ook niet voor de Japanners te werken, wel moesten we opkomen voor alles wat onszelf betrof, zoals, bakken, keuken, school en cursussen. Ook sport was toegestaan.
De concentratie duurde twee en een half jaar, van maart 1943 tot 15 augustus 1945, dus een erg lange tijd. Het laatste halfjaar werd moeilijk. Japan was overal aan het verliezen en zodoende kregen we niet meer voldoende groenten en fruit. De gevolgen waren: allerhande kwalen en kwaaltjes vanwege gebrek aan vitaminen. Dan pas merkt men wat groenten en fruit voor het lichaam betekenen.
Eindelijk kwam de dag van de bevrijding. Op het feest van Maria ten Hemelopneming verschenen 's-morgens Amerikaanse vliegtuigen boven het kamp en strooide biljetten uit: - Kalm blijven, wij komen -. En warempel, in de namiddag

verschenen Amerikaanse officieren die ons vrij verklaarden. Wat een vreugde, wat een blijdschap. Dezelfde dag nog kon ik naar de universiteit terugkeren, waar ik hartelijk welkom werd geheten. En omdat het nog vakantie was konden we weer een beetje op verhaal komen. Spoedig keerden ook de Chinese burgerlijke en militaire autoriteiten naar Peking terug en werden de Japanners geconcentreerd enof naar Japan teruggestuurd.
In september 1945 hervatte ik weer mijn werk op de universiteit en kon het drie volle jaren voort zetten. De universiteit bleef groeien en bloeien en genoot de gunst en de welwillendheid van de Chinese regering.
Einde 1948 kwam er plotseling een grote verandering in mijn werk.

****

Hoofdstuk V. Uit China verbannen; werkzaamheid te Rome 1949-1983.

De H. Vader, Paus Pius XI, en de H. Kongregatie voor de uitbreiding van het Geloof, wensten dringend de uitgave van een Katholieke Chinese Encyclopedie - Algemeen Zakwoordenboek-.
Na enig overleg verzocht onze Algemene Overste mij deze eervolle maar moeilijke taak op mij te nemen. Ik stemde toe en kreeg de officiele benoeming. Daarmede waren verbonden een paar maanden vakantie in Nederland en de opdracht in Europa deskundige medewerkers te zoeken, bijv, via Herder.
In oktober 1948 kwam ik te Amsterdam aan, deze keer per vliegtuig. Een dag reizen in plaats van zeven weken. Ik was natuurlijk erg blij na 14 lange jaren mijn vader, moeder, broers en zusjes, intussen allemaal getrouwd, verdere familieleden, vrienden en kennissen weer te zien en een paar maanden te kunnen verpozen.
Maar in het begin van 1949 gebeurde er iets heel ergs voor de Kerk in China. Begin februari 1949 bezetten communis tische troepen de stad Peking en in de volgende maanden heel het vasteland van China. De nationale regering - Tsiang K'ai-sjek - week uit naar het eiland Formosa. Sinsdien zijn er twee China's: het coomunistische op het vasteland, en het nationale op Formosa.
In weinige jaren 1949-1953 - moesten alle missionarissen, bisschoppen, priesters, broeders en zusters het communistische China verlaten, vaak na lange verhoren - hersenspoelingen- mishandelingen en gevangenis.
En dat waren er duizenden. Van onze congregatie alleen al 350 priesters. De Katholieke universiteit van Peking werd in beslag genomen en de professoren het land uitgezet.
Zo heb ook ik alles verloren aan kleren en

boeken enz. en ik kon niet meer naar Peking terugkeren. Daarmee werd ook aan mijn nieuwe taak, de uitgave van een ecyclopedie, een einde gemaakt. Jammer.
In 1950 vroeg ik mijn Algemene Overste om verlof nog twee jaren te Rome Missieweten-schappen te mogen studeren en daarin te promoveren. Dit verlof werd gegeven en in oktober 1950 begon ik met die studie. Zomer 1951 had ik alle voorgeschreven cursussen met succes beeindigd en begon met het uitwerken van een dissertatie.
Maar toen kwam er weer plotseling een kink in de kabel. Op 13 juni 1951 werd ik tot vice-generaal van de Missionarissen van Steyl benoemd. Deze nieuwe functie bracht zoveel werk mee, dat ik van een promotie moest afzien, temeer omdat onze Algemene Overste twee en half jaar van Rome afwezig was op visitatie. Ik behield de functie van Vice-Generaal tot op 27 augustus 1957. Op die dag overleed onze Algemene Overste en viel het bestuur van onze Congregatie op mijn schouders. De voornaamste taak was een algemeen Kapittel voorbereiden voor de keuze van een nieuw algemeen bestuur. Dit Kapittel vergaderde in de maanden maart-april 1958. Op dit kapittel werd ik tot Algemeen Secretaris gekozen van de congregatie en ik bleef dat tot op 21 december 1967. Sinds dat jaar ben ik werkzaam in het archief van het Algemeen Bestuur als een soort adjunct-archivaris.
Deze functie houdt in het bijhouden van alle bijzonderheden van alle leden der congregatie zoals famile en doopnamen, namen der ouders, wanneer en waar geboren, in welk bisdom, wanneer en waar ingetreden, geloften afgelegd, wijdingen ontvangen, benoemingen, overplaats-ingen, overlijden enz. enz. Nu juist geen gemakkelijk werk al die gegeven uit een 40-tal landen bijeen te krijgen. Ook nu nog, ofschoon bijna 80, vervul ik nog deze taak en ik ben

blij dat ik het nog doen kan.
Alhoewel ik nu al meer dan 50 jaar in het buitenland vertoef-en wel in China en Italie, heb ik het contact met Ooy en Persingen gelukkig nooit verloren en ik ben vol belangstelling voor het wel en wee, lief en leed van zijn bewoners, vooral van de familieleden. De pastoors W. Gerrits 1947-1965, Ph. Broekman 1965-1977, J.A. Buys sinds 1977, heb ik veel te danken. Het deed me altijd groot genoegen te horen dat deze of gene priester werd gewijd: Hendrik Leenders, Wim Broekman, Chris Loeffen; en dat vrij veel Ooyse meisjes in het klooster zijn getreden: twee van Dorus Janssen, twee van de familie Aalders, een dochter van Jan Leenders, van bakker Thijssen en Wies van Kerkhoff. Tekenen dat het godsdienstig leven vruchten draagt. Mooie herrinneringen zijn ook mijn zilveren priesterfeest in 1958 en de inwijding van de nieuwe toren op 30 mei 1955 met de zware klokken Hubertus van 300 kilo, en Wilhelmus van 200 kilo, die op 9 april 1955 voor de eerste keer luidden.
Tenslotte nog een verzoek. China, waar ik 15 + jaar heb gewerkt, ligt me nog steeds na aan het hart. Dit uitgestrekte land met zijn talloze bevolking, elke vijfde mens op deze wereld is een Chinees, met een hoge beschaving, is onder invloed geraakt van het communisme. De Kerk wordt stelselmatig vervolgd en dat nu al 35 jaar lang. De H. Vader heeft geen grotere zorg dan China. God alleen kan uitkomst geven en zal het ook doen als wij de Hemel maar bestormen met ons vurig gebed en edelmoedige offers.
Helpt mee door uw gebed en offers, opdat de deuren van het -Rijk van het Midden - weer wijd open g gaan en miljoenen Chinezen de weg naar het heil de H. Kerk, vinden.

Dank U.

ROME 18 augustus 1983, H. Kroes S.V.D.

15.03.89

PROVINCIALAAT **Teteringen, 17 maart 1989**

T E T E R I N G E N

Woensdag 15 maart 1989 's avonds omstreeks 18.30 uur is in Teteringen overleden

Pater Henk Kroes, oud 85 jaar.

Wij nemen afscheid van onze medebroeder tijdens de plechtige viering van de H.Eucharistie in de kapel van Zuiderhout op zaterdag 18 maart om 15.00 uur. Daarna leggen wij hem ter ruste op ons kerkhof.

Henk (Henricus Gerardus), zoon van Gerrit Kroes en Anna Huisman, werd op 15 september 1903 in Ooy en Persingen geboren. Vader overleed in 1960 ruim 82 jaar oud, moeder stierf in 1949 op 71-jarige leeftijd. Henk was de oudste van 6 kinderen, 2 meisjes en 4 jongens. Nu is er nog één zus in leven. Vader had een boerderij waar Henk als oudste hem na de lagere school ruim een jaar hielp. Op zijn personalialijst staat onder 'werkzaamheden vóór intrede': "melken ± 4.000 koeien per jaar, melk venten te Beek, 't was oorlogstijd (1e wereldoorlog) de melk was zeer gezocht. Per dag 200 - 250 liter."

Hoe sterk de verbondenheid met dit boerenleven is gebleven bleek tijdens zijn laatste levensdagen. Pater Kroes werd op de ziekenkamer verpleegd: "Wat een mooi uitzicht op die boerderijen en ieder stukje grond goed bewerkt." Hij genoot daarvan.
Maar Vaders melkersknechtje, 13 jaar oud, stapte wel begin augustus 1917 naar pastoor Teurlings of deze naar Uden wilde schrijven of hij daar na de vakantie als student kon worden aangenomen. "'t Is", aldus de pastoor "een nette jongen en van een brave Katholieke familie - is zeer vlug ook, zodat hij de studies best maken zal." Of Pater Rektor (M.Geurts) maar een en ander wilde zenden om nadien "verder over al of niet aannemen te beslissen". Op 3 september 1917 werd Henk Kroes 'student' in Uden. Die studies werkte hij in 6 jaar vlot af en wel met het staatsexamen Gymnasium alpha.
Novice in Helvoirt op 7 september 1923, 20 fraters telde de klas. De Paters Niek Bot, Frits Fliervoet en Cees Robben horen daar bij. Zijn eerste geloften legde hij 2 jaar later op 8 september af. De katalogus 1927 vermeldt hem met Marinus Bouwmans en Gerard Teeuwen als frater-leraar in Uden. Henk gaf er geschiedenis, welk vak hij ook studeerde aan de Leergangen in Tilburg. Voor het ongedeelde examen M.O. slaagde hij in 1930 in Amsterdam. Geen geringe prestatie. "Zijn lessen", aldus één van zijn Udense pupillen Serf Frijnts" waren keer op keer een afgerond geheel, ze waren zeer goed voorbereid en boeiden ons."
Zijn theologische studies deed Henk in Rome aan de Gregoriana, 1930 - 1934 en sloot ze af met het licentiaat. In Rome ook ontving hij op 29 oktober 1933 de priesterwijding.
Op 26 oktober 1934 vertrok Pater Kroes aan boord van de 'Oldenburg' vanuit Rotterdam naar China. Hij was benoemd voor de katholieke Fu-Jen-universiteit in Peking. Nadat hij zich de moeilijke Chinese taal zeer goed had eigen gemaakt doceerde hij er tot 1948 Algemene en Kerkelijke Geschiedenis en was tevens studiedirekteur, dus belast met de leiding van heel het wetenschappelijk apparaat. Deze werkzaamheden werden door de Japanse internering van maart 1943 tot 15 augustus 1945 onderbroken.

De enorme korrespondentie van pater Kroes is bij zijn vertrek uit Rome op 25 juli 1986 daar achtergebleven en bevindt zich als 'Fundgrube' in het generalaatsarchief. Zijn in telegramstijl geschreven 'Levensloop' bevat louter de zakelijke gegevens van data en feiten zonder één enkele aanwijzing over wat die werkzaamheden zowel op zich als voor hem persoonlijk betekenden. Kardinaal Tien getuigde echter bij een bezoek aan Rome: "Cardo est universitatis". Hij is de spil waar heel de Fu-Jen om draait.

Eind 1948 komt Pater Kroes voor zaken en wat vakantie naar Europa. Paus Pius XII en de Propaganda Fide wensten een Katholieke Encyclopedie in het Chinees. Pater Generaal Grendel belastte Pater Kroes met de voorbereidende werkzaamheden.
De bezetting van Peking door de kommunisten in februari 1949 maakte terugkeer naar China onmogelijk en de encyclopedie ging in de ijskast. Pater Kroes wilde in Rome zijn doktoraat in de Theologie halen. Halverwege zijn dissertatie werd hij tot vice-generaal van Pater Große-Kappenberg gekozen. Hij volgde Pater Jan van der Heij-

den op, die beslist naar de missie terugwilde. In deze funktie vertegenwoordigde Pater Kroes op 5 mei 1955, Pater Generaal bij de officieële opening van het Missiehuis in Deurne. Op het einde van de Eucharistieviering in de nieuwe kapel sprak hij een gebed uit om zegen over het nieuwe Sint Willibrord.
Minister Witte van Wederopbouw droeg dit met behulp van de wederopbouwgelden tot stand gekomen gebouw als laatste grote werk van zijn ambtsperiode tijdens de daarop aansluitende feestelijke zitting in de aula aan de SVD over.

Pater Große-Kappenberg overleed vóór het einde van zijn ambtsperiode in augustus 1957. Daardoor werd Pater Kroes Administrator-Generaal, 1957 - 1958, en moest hij het keuze-Kapittel bijeenroepen. Tijdens het generalaat van Pater Schütte, 1958 - 1967, was hij Sekretaris-Generaal en sinds 1968 werkte hij in het archief van het Generalaat. Hij hield o.m. alle personalia bij en verzorgde met pater Knöpfler de jaarlijkse uitgave van de Katalogus SVD. Al dit werk verrichtte hij met uiterste akkuratesse, waarbij hij kon steunen op zijn fabelachtig geheugen. Daarnaast was hij biechtvader in meerdere zusterkloosters. En hoeveel gasten heeft hij door Rome gegidst! Hoe voortreffelijk deed hij dat! Meesterlijk kon hij op het Forum Romanum in grote lijnen, maar ook gedetaileerd de geschiedenis van het Romeinse Rijk schetsen. "Pater Kroes heeft (in Rome) uitermate bescheiden geleefd en onmenselijk veel werk verzet" (Brief van Antoon Hullen 11.03.1987).

Bij gelegenheid van zijn gouden priesterfeest 29 oktober 1983 ontving de 80-jarige, nog altijd aktieve adjunkt-archivaris uit de handen van harer Majesteits gezant bij de H.Stoel Jhr.Mr J.A.Beelaerts - van Blokland in ons generalaat het ordesteken van Officier in de Orde van Oranje Nassau.

Wie was Pater Kroes? Een beminnelijk man, altijd vriendelijk en hulpvaardig. In het ziekenhuis stond hij bekend als een steeds tevreden patiënt, die nooit klaagde. Elke verandering in de personalia die je hem toestuurde werd met een hartelijk woord van dank aanvaard.
In 1985 zei hij tegen de visitator in Rome: "54 jaar heb ik van mijn 81 jaren in het buitenland doorgebracht. Het heeft een diepe invloed op mij gehad."

Hij voelde zich vergroeid met de Wereldkerk en beschouwde de vele roepingen in de Missielanden als een tastbare zegen over het werk van onze missionarissen. Hoe stond hij in deze tijd? Voor zichzelf heeft hij heel zijn leven trouw vastgehouden aan de vormen van vroomheid hem in het noviciaat voorgehouden. "Ik ben er steeds dieper in gegroeid en er gelukkig mee". Dagelijks las hij in het Grieks het nieuwe Testament, in de Navolging van Christus en in de Konstituties, bad hij zijn brevier en rozenkrans. Maar nooit heeft hij een afkeurend woord gezegd als anderen anders deden.

Zo heeft hij in Zuiderhout geleefd en gebeden sinds zijn terugkeer naar Nederland op 25 juli 1986.

Of zijn open been hem pijn deed kwam je niet te weten. Van 4 december tot 16 februari verbleef hij in het ziekenhuis. "Wat een tevreden man!" zei zijn kamergenoot. Woensdag 15 maart ging hij plotseling heel sterk achteruit. Pater Rektor van Uden diende hem 's middags de ziekenzalving toe. Zijn familie kwam nog met wie hij heel rustig over zijn heengaan sprak. Omstreeks 19.00 uur kwam opeens maar heel rustig het einde. 's Middags had Pater Frijnts hem even bezocht. Bij het weggaan keek Pater Kroes hem met zijn grote vriendelijke ogen aan en zei heel bewust: "A Dieu." Tot bij God. Daar weten wij deze trouwe rechtvaardige thuis. Daar hopen wij hem terug te zien.

Johan Stockmann svd
vice-provinciaal

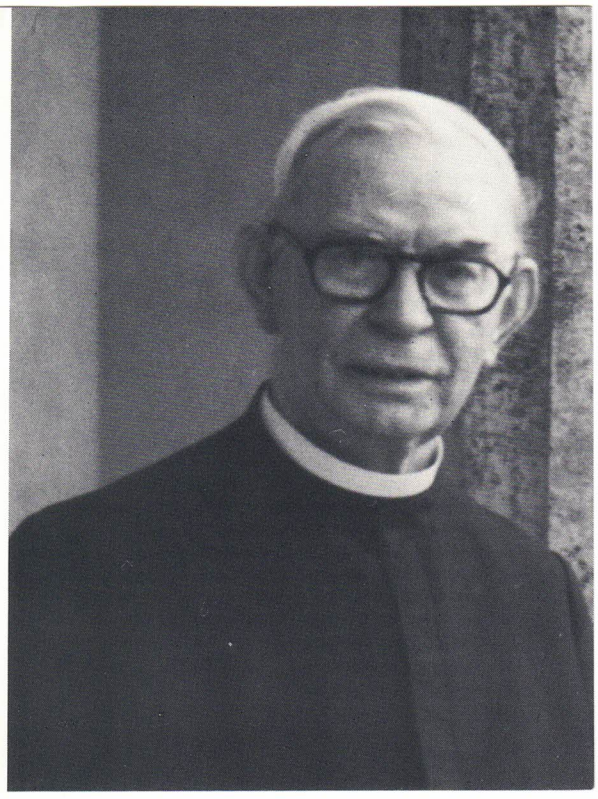

Voor uw belangstelllng bij de begrafenis van Pater Kroes zijn wij u zeer erkentelijk.

Namens de familie en de medebroeders van het bejaardencentrum Zuiderhout te Teteringen.

Ter herinnering aan

Pater Henricus Gerardus Kroes SVD.

Hij werd op 15 september 1903 geboren te Ooij en Persingen, overleed te Teteringen op 15 maart 1989 en werd aldaar op 18 maart begraven.

We zullen aan Pater Kroes blijven denken als aan een vriendelijk, rustig en dankbaar mens. Zo hebben wij hem in Zuiderhout leren kennen gedurende de laatste maanden van zijn leven. Niet iedereen wist, hoeveel en hoe grote verdiensten Pater Kroes voor de SVD en voor vele anderen in zijn lange leven gehad heeft. Hij was te bescheiden om daarover te praten. Wel vertelde hij met een zekere voldoening, dat hij, voor hij naar Uden ging om missionaris te worden, thuis op de boerderij had gewerkt als melker en melkventer. Verder zou zijn leven gewijd zijn aan de wetenschap en aan het bestuur van de Congregatie. Na noviciaat en filosofie in Helvoirt werd Frater Kroes benoemd tot leraar in Uden met als opdracht tegelijkertijd zijn M.O.-Geschiedenis te behalen. Henk Kroes had een goed stel hersens en vooral een waterdicht geheugen. Toen hij zijn studie aan de Leergangen in Tilburg met een diploma had afgesloten, werd hij naar Rome geroepen om daar aan de Gregoriana zijn theologische opleiding te voltooien. In 1933 priester gewijd werd hij het jaar daarna benoemd tot professor aan de Katholieke Fu-Jen-Universiteit van Peking. Dat bleef hij tot 1949. In die periode zat hij van maart 1943 tot augustus 1945 in het Japanse concentratiekamp te Weihsien, Shantung. Eind 1950 keerde hij naar Rome terug. Daar werd hij in 1951 tot assistent van de Algemene Overste gekozen, was van 1957 tot 1958 Administrator-Generaal en van 1958 tot 1967 Secretaris-Generaal. Sinds 1951 werkte hij met Pater Knöpfler SVD aan de jaarlijks verschijnende Catalogus van de Congregatie en maakte in opdracht van het Genelaraat statistieken voor de verschillende ministeries van het Vaticaan. Tot 1986 bleef Pater Kroes in Rome en al die tijd was hij naast zijn vele drukke werkzaamheden biechtvader van meerdere communiteiten in de stad. Pater Kroes leefde uiterst sober en eenvoudig, hij vroeg nooit iets voor zichzelf, maar was heel dankbaar voor elke dienst die hem werd bewezen.
Met bewondering, dankbaarheid en liefde gedenken wij deze hartelijke, vrome, verdienstelijke en eenvoudige mens.